

NATƏVAN MİKAYİLOVA

İNAM

İştirak edirlər:

Şahnaz (45 yaşında müəllimə)

Gülnar(Şahnazın qızı)

Nərgiz(Şahnazın bacısı)

Fərid(Nərgizin oğlu)

Aygün qonşu

Zöhrə(Gülnarın müəlliməsi)

İranda yaşayan Cənubi Azərbaycan ailəsi:

Alişan(65 yaşlarında, evin aqsaqqalı)

Fərəh (Alişanın həyat yoldaşı)

BİRİNCİ HİSSƏ

Güclü külək əsir. Uğultu səsi ürpərdici əks – sədayla ətrafa dağılır. Otaqda küncdə yellənən oturacaq, bir tərəfdə üçgöz şüşəli servant və divan. Şahnaz divanda oturub, baxışlarını üzü pəncərəyə tərəf zilləyib, yorğun – yorğun uzaqlara dalıb. Hərdən dərinədən ah çəkərək başını yırğalayır. Nərgiz əlində sini içəri daxil olur.

Nərgiz: Qalx, bir şey ye. Güc sənə düşür e... , biz kənardan baxırıq. (sanki tələdirir)

Şahnaz yuxudan ayılırmıs kimi başını bulayıb

- Gətir, düzdür, yeməliyəm və çox güclü olmalıyam. Boğazımdan isti qurğuşun kimi keçir yediklərim.

Sinini Nərgizdən alıb dizinin üstünə qoyur, yeməyə başlayır, loxmaları boğazına tıxana – tıxana udur.

Şahnaz: - Tam yuxuya getdi?

Nərgiz: - Hə

Şahnaz: (yenə dərinədən ah cəkir) – Elə bil yuxudayam, gerçəkliyinə inansam dəli olacam.

Nərgiz: - Səbr edək, və Allaha dua edərək sığınacaq. Çare ondadır. Özümüzü dağa-daşa vursaqda O, istəməzsə şəfa yolunu taparıq.

Şahnaz: Doğrudur.

Nərgiz: - Tibb Universitetinin yanından keçirsən, binanın ezemeti göz qaraldır. Amma ne fayda, içindən çıxan həkim üz qarasıdır. Hələ, indi də yeni bir bina tikiblər. Tələbənin qanun sorulları oraya qəbul etmək üçün. Heç bir ölkədə qebula bu qədər ağır suallar salınmır. Sonrası isə “bazar” çevrilir, oxuyanın da nəzəriyyə ilə beynin yükləyirlər. Keçən dəfə Səbişi gözüne görə İstanbula apardığımda, növbə gözləyən bir qadın ləhcəmdən “azerisen” soruşdu. - Hə. dedim. – Ta oralardan buraya doktoramı gəldiniz? Sualına lap xecalet çəkdim. Nə cavab verəsən.

(Şahnaz cavab vermədən loxmalarını sanki heç çeynəmiş kimi diri-diri udur və ağzını silərək yenə dərinədən ah cəkir)

Şahnaz: Nələr düşünürdüm. Deməki gələcək haqqında əminliklə danışmamalıyıq. Yaş irəlilədikcə daha əmin olursan. Özünə güvənib bir-iki uğurunla həyata meydan oxuduğunu sanırsan. Və bacarığın təslim olmasa belə bədənin təslim olur. Amma mənim buna haqqım yoxdur, təslim olmayacam. Yeri gəlsə dünyanı kiçildib ovcumun içinə sığdıracağam. Əlimdə çalxalayacağam, və çarə tapılacaq. Buna inanıram.

Nərgiz: Təsəlli yaxşı şeydir. Amma sənə təsəlliyə ehtiyacın yoxdurki. Allah hər insana çəkə biləcəyi qədər yük verir. Səni güclü yaradıb. Yadındadır, uşağıkən mən səndən böyük olsam da həmişə sən bizi gəzdirirdin. Atamın səsinə eşidən kimi bağçadan evə qaçardıq. Elə uşaqlıqdan diribaşidən. Nənəmi həkimə aparmağın yadındadı? Ziyad dayının maşınında birdə gördük öndə oturmusan. Həyatə gəldiniz.

(Hər ikisi gülümsəyir)

Şahnaz: Hə yadımdadır. Nə yaxşı ki onu etmişəm. Mən böyüyəndə nənəm artıq yox idi. Heç olmasa bir dəfə ona faydam toxunub. Onun sevgisi, nəvəsi üçün çox darıxıram.

Bilirsən, xəstəxanada ağır keçirtdiyim gün sonu beş dəqiqəlik mürgüləmişdim. Yanımda idi, başımı sığallayırdı. Gözümü açdığım zaman özümü

dünyanın altını üstünə çevirəcək qədər güclü hiss ettim. Hələ də onun üçün darıxıram.

Telefon zəng çalır.

Nərgiz: Alo, sənsən Fərid? Necə olacaq, dəyişiklik yoxdur. Xalanda oturub. Sizdə nə xəbər, tapa bildiniz o həkimin telefonunu? Nə yaxşı.

(Şahnaza tərəf çönür) Fəriddir. Deyir nömrəni tapdıq. Tanışda tapıb orada.

Şahnaz: De ki, sabah erkəndən gəlsin.

Nərgiz: Xalan deyir sabah erkəndən gəlsin. Mama qurban bacın yatdı? Atan neyləyir? Hə, yaxşı, hələlik. Gecən xeyrə qalsın.

(Nərgiz dəstəyi servantın açıq gözünə qoyub Şahnaza tərəf gəlir)

Nərgiz: Növbə ilə oturaq. İndi sən get yat bir az. Məndə gedim yanında oturum. Oyansa ya da yuxum gəlsə səni oyadaram.

Şahnaz: Yaxşı (hər ikisi səhnədən gedir. Nərgiz gedərkən sinini də elinə alır)

Qarşı-qarşıya qoyulmuş iki çarpayılı qaranlıq otaq, çarpayının birində Gülnar uzanıb, yuxudadır. Amma inilti səsləri eşidilir. Baş ucunda zəif yanan lampə. Nərgiz isə o, hər inlədiyində əlindəki dəsmalla onun alnını sinəsini silir.

Nərgiz: Xala qurban, buradayam. Nə isə istəyirsən?

(qız gözünü açır)

Gülnar: Yox, (gözünü ətrafa gəzdirir) Anam haradadır?

Nərgiz: Bir az dinlənsin, yatmağa yolladım.

Gülnar: Hə, yatsın. (əlini xalasına uzadır) gör qızdırmam yoxdur ki? İcim yanır.

(Nərgiz yatağın baş tərəfində qoyulmuş kiçik şkafın üstündən hərərətölçəni götürüb Gülnarın qoltuğaltına qoyur)

Qız arabir öksürür. Nəfəsini çətinliklə alır.

Gülnar: Xala mən niyə belə oldum? Anamın halını gördükcə əzab çəkirəm. Həmişə deyirdi ki, - sən körpə olanda ağır xəstədin, çox eziyyət çəkdim, şükür ki, tam sağaldın.

Daha yazıq bilmirdi ki, qarşıda betəri var. Kaş o zaman öləydim. Bu zilləti indi ona çəktirməzdim.

Qızın çarəsiz, hüznü və solmuş çöhrəsi qəhərdən parlayan gözlərindən axan yaşla islanır. Göz yaşları yan tərəfə axaraq dağınıq saçlarının arasında yox olur. Çəlimsiz bədəni yatağın icində itib-batır. Bir qolunu çarpayından aşağı sallayır.

Gülzar: Xala, qolumu sıx.Var gücünlə. Hər tərəfim sızıldayır. Ayaqlarımın üstündə otur.

Nərgiz hərərətölçəni qızın qoltuğundan götürüb baxır, və bas tərəfdəki şkafdan bir tablet dərmanı yanındakı su stəkanı ilə birlikdə qıza verib, əlini qızın boynunun altına salıb az qaldırır. Qız dərmanı çətinliklə udur və xalasının qolundan buraxılıb başını yastğa söykəyir. Dərindən nəfəs alır.

Nərgiz: Çalış yatmasan da gözlərini yumasan. Bir də anana yazığın gəlibsə pis düşünmə. Beynindən at ümitsizliyi. Allah kərimdir. Hər qaranlıq gecənin bir işıqlı sabahı var. Savadlı qızsan. Gələcəyin həkimi olacaqsan. İndidən xəstəliklə mübarizəni öyrənməlisən.

Qız cavab vermədən baxışlarını tavana zilləyir. Nərgiz isə dayanmadan gah qızın qolunu, gah da ayağını oxalayır. Gülzar yuxuya gedir. Nərgiz pəncərəyə yaxınlaşır. Səhərə az qalıb. Pərdəni aralayıb fikirli baxışlarla küçənin səssizliyinə tamaşa edir. İçəri otaqdan Şahnaz saçlarını əliylə toplaya – toplaya gəlir.

(pıçıltı ilə)

Şahnaz: Necədir, hələ oyanmayıbki?

Nərgiz: İndi yuxuya getdi. Az qızdırması var idi, dərman verdim, yuxladı. Sən niyə tez oyandın? Demədimmi narahatçılıq olsa oyadacam?

Hər ikisi ehtiyatlı addımlarla digər çarpayuya tərəf gəlib oturlar.

Şahnaz: Get indi de sən uzan, səhərə az qaldı.

Nərgiz: Eh, yuxum yoxdur.

Şahnaz: Söz eşit, onsuzda tek dayağım sənsən.

Nərgiz: Yaxşı, gedirəm (deyib otaqdan çıxır)

Şahnaz fikirli baxışlarla əlini qoynuna qoyub otaqda gəzişir. Qız inilti ilə oyana, buyana aşır. Anası əlini qızının alnına qoyur. – Anan ölsün, yanırısan.

Gülnar gözünü açıb anasına baxır.

Gülnar: Yatmadın, niyə tez oyandın? Axı səni belə gördükcə əzab çəkirəm. Onsuzda atamdan sonra evin yükünü tək çəkdin. Məni tək böyütdün. Bütün yorğunluğunu unutduracağımı düşünürdüm. Yenə zillət verdim. Faydam olmadı. Sən ən yaxşı anasan. Əlindən gələni etdin. Olmadı. Özünüdə yorma mənidə. Haqqını halal et. Hərəkəs uzun yaşaya bilməzki. Nə qədər pul xərclədin, borca düşdün. Mən də bezdim. Xəstəxana gəzməkdən, dərman icməkdən, səni çarəsizlik icində çırpınan görməkdən bezdim. Mən təslim oldum. Səndə mücadiləni burax.

(Qızın danışarkən gözündən axan yaşlar yastiğa süzülür. Şahnaz qızının əlini iki ovcu icinə alır və yuxulu, yorğun baxışları onun gözlərinə dəqiqələrcə baxır.)

Şahnaz: Nə boş-boş danışırısan. Sən heç mənim gözlərimdə çarəsizlik, təslim olmaq görürsən? Mənə tək köməyin gözlərimə baxmağın olsun. Çətinlik insan üçündür. Az qaldı. Bitəcək. Mənə inan.

(Şahnaz dizləri üstünə çöküb, çarpayının kənarından başını qızının yanın alnına dayayır)

Səhər acilir. Pəncərədən otağa günəş şüaları yayılır. Nərgiz səndəlləyə-səndəlləyə yatdığı otaqdan çıxır. Əsnəyərək əlini ağzına aparıb ətrafa baxır. Onu qapının zil səsi diksindirir. İti addımlarla qapıya tərəf gedir. Gələn oğlu Fəriddir.

Nərgiz: Sənə neçə dəfə demişik gələndə zilə basma, ehmal takkildat.

Fərid: Eh, nə bilim ee.. unuttum. Yaddaş qalıbki. Xalam haradadır, hələ yatıb?

Nərgiz: Nə yatması, yazıq xalan bexteverdi, yatacaq (kinayəylə)

Fərid: Gecə necə keçdi, yata bildi?

Nərgiz: Qızdırması var idi. Dərman verdim, sayaqlaya – sayaqlaya yuxulayıb ayılırdı. Mən çay dəmləyim (deyib otaqdan çıxır.)

Fərid divanda oturub əlindəki açarları fırladaraq dodaqlarını çeynəyir. Nərgiz isə səhər yeməyini daşıyıb süfrəyə yığır.

Nərgiz: Bacın dərəcə getdi?

Fərid: Hə, çıxarkən mən buraxdım. Mama indi nədir fikriniz? Necə edəcəyik?

Nərgiz: Xalan gəlsin o desin. Mənim qərarım deyilki?

(Şahnaz qızının yatdığı otaqdan çıxır)

Şahnaz: Sabahın xeyir (Fəridə tərəf baxaraq)

Fərid: Sabahın xeyir xala.

Şahnaz: Ayaqlarım çömə oturmaqdan şişib, duşa girim gəlirəm.(deyir və otaqdan çıxır)

Nərgiz çayları süzür. Fərid yerindən qalxıb masaya yaxınlaşıb, oturur.

Fərid: İştaham yoxdur, çay içəcəm.

Nərgiz: Yenə əlimi çəkən kimi başladın? Əməlli – başlı bir şey ye.

Fərid: (gülümsəyir) Deyəsən məni danlamaq üçün darıxmısan.

Şahnaz gəlib oturur.

Şahnaz: Hə danış indi. Nələr öyrəndin?

Fərid: Dostumun əmisi oğlu Qum şəhərində tələbədir . Dünən onunla danışdım. Dedi bütün cavabları ona yollayım, həkimlə gedib özü danışacaq. Nəticəni bizə deyəcək. Tehranda yaşayan qohumları da var. Getməli olsaq hər tərəfli kömək edəcəklər. Xala, bu vəziyyətdə ora apara biləcəyik? Çox çətin olacaq.

Şahnaz: O mənlidir, bu durumda mənim üçün çətin heç nə yoxdur. Təki çarə olsun. Sən bütün nəticələri yolla. Qovluqda hazır qoymuşam. (Nərgizə əli ilə servanın sürməsinə göstərir) o sürməni çək, oradadır, gətir.

Nərgiz yerindən qalxıb sürmədən qovluğu alıb , bacısına verir.

Şahnaz: Bax, hamısı burdadır. Vaxt itirmə, yolla. Mən bununla yetinmirəm, yenə araşdıracam. Amma o həkimin də fikri önəmlidir. Burada xəstəxanalar gəzməkdən yoruldu. Nəticəsiz neçə müalicə kursu aldıq, ortalıqda bir şey yoxdur. Xəstəlik daha da irəlilədi. Burada oturduğum hər saniyə ələhimə işləyir. Tezliklə ölkədən çıxartmalıyam. Amma hara? Daha yenə səhv etmək istəmirəm. Tam əmin olmalıyam. Əlimə dəqiq diaqnoz verən yoxdurki

konkret müalicəsini araşdırım. Hələ də bilmirəm problem bronxdadır yoxsa ağ ciyərdə. Elə bil bütün yollarım tərsə yönəlir. Lap başımı itirmişəm. Vərəm deyil bu dəqiqdir. Bəs ağızdan qan niyə gəlir? Bu suala bir həkim dolğun cavab verə bilmir. Hərəsi ağızında söz gəvələyir. Uşağın gündən – günə

imumteti geriləyir.(əlini alına qoyur və dalır)

Fərid çay stkanını əlindən yerə qoyub, qovluğu götürüb ayağa qalxır.

Fərid: Xala pul işi nə olsun. Əldə hazır tutmalıyıq.

Şahnaz: Tanıdığın bir dəllala bağ evi üçün aldığımız torpağı dəyərdəyməzə sat. Mən də bir çox təşkilatlara kömək üçün müraciət hazırlayacam. Şəhid haqqını ödəsinlər. Atası yazıq son evdən çıxdığında Gülnar beş yaşındaydı. O vətən üçün şəhid oldu. Amma bu gün vətənin adını bele yazmağı bacarmayanlar güzəran sürür. Balalarına cah- cəlal qurur. Hələ ermənidən gəlin gətirənləri də var.(bir az susur,sonra)

Bunlardan başqa güman yerim yoxdur. Son variant da bu evdir. Vəssalam.

Nərgiz səsini çıxartmadan sakit-sakit onları izləyir. Fərid “yaxşı çıxdım” deyib qovluğu da götürüb evdən çıxır. Şahnaz bir parça çörəklə, bir qurtum çay içib ayağa qalxır. Nərgiz isə bir kəlmə də danışmır. Şahnaz divanın qarşısında qoyulmuş kiçik masadan noutbuku əlinə alıb, divana yaslanıb, açır.

Şahnaz: Arzu Almanyadan cavab yazıb. Vaxt itirməyib, tezliklə ölkə xaricinə çıxartmamı istəyir. Deyir bu sahədə Almaniya da yaxşıdır. Amma xərci çoxdur. Təxminən 25 min avro. Təkcə gediş və müayinə. (öz-özünə deyir) İndi gəl hərəkət et görüm necə edirsən.

Nərgiz: Bacı, qurbanın olum, çox ürəyinə salma. Allah kərimdir. Hər şey yaxşı olacaq, bu qədər üzülmə.

Şahnaz: Torpaq da satılsın 20 min manata. Bəs geri qalanını haradan tapım mən yazıq.(Nərgizi eşitmirmiş kimi dilinin altında mızıldanır) bu gün yardım üçün müraciət məktubları yazmalıyam.(deyib noutbuku masaya qoyub qızı yatan otağa tərəf gedir.) Qoy bir baxım oyanıb ya yox.

Qapının zəngi yenə çalınır. Nərgiz yüyürərək gedib açır.(gedərkən deyir kimdir ee səhərin gözü acılmamış) Gələn qonşu Aygündür.

Aygün: Sabahın xeyir.

Nərgiz: Sabahın xeyir.

Aygün: Necəsiniz? Qızın vəziyyəti indi necədir?

Nərgiz: Ay sağolmuş aylardı sürünürük, bir gecəyə nə dəyişəcəkki.

Aygün: Dünən binanın həyətində Şahnazla rastlaşdım. Dedi ki, bəlkə İrana apardım. Axı son zamanlar mən İrana müalicəyə çox getmişəm. Elə bir

ayağım ordadır. Düşündüm gedəcəksə yolun – yolağasın deyim. Mən də ilk getdiyimdə sorub- soruşdurdum. (hər ikisi söhbətləşərək gəlib divanda otururlar. Şahnaz qızının otağından çıxıb, Nərgizə - oyandı, çayını apar deyir və Aygünə tərəf yaxınlaşır.

Şahnaz: Xoş gəlmisən.

Aygün: Sağ ol, dedim bir baş çəkim, sonra iş-güc çox olur, unuduram. İndi necədir?

Şahnaz: Bildiyin kimi. Dəyişiklik yoxdur.(deyir və gəlib onun yanında oturur)

Aygün: İrana getsən bir az ehtiyatlı olmalısən. Əsas da taksiyə oturanda. Gərək dövlət taksisi ola, yoxsa səni soyarlar. Tanıdığın yoxdursa biz evinə getdiyimiz ailənin ünvanın verim, telefonlada xəbər verərik, qarşılayarlar sizi.

Şahnaz: Bunu danışarıq, getməyimiz hələ dəqiq deyil.

Aygün: Hə, dünən getmək istədiyini dedin. Seher açılan kimi gelib danışmaq istedim.

Şahnaz: Düzdür dedim. Amma hələ götür-qoy edirəm. Görüm nə qərara gələcəm.

Aygün: Bax da. Qərar sənindir. Amma burada çox zaman itirdin. Gərək vaxtında ora aparaydın. Bir də onu deyim(qaş-gözünü oynadaraq) oranin qadınlarıda özünə görə deyil aa. Oteldə bir de gördün siğə edib girdilər kişinin yatağına. Baxma çadrayla dolaşmaqlarına.

Şahnazın üz-gözündən qadından bezginlik yağır, o isə bunu dərk etmir bele.

Şahnaz: Bu gün qərar verəcəm, İrana aparıram ya yox.

Aygün: Həkim falan tapmısınız, getsəniz harada qalacaqsınız?

Şahnaz: Bu işlərlə Fərid məşquldur.

Nəhayət ki qadın zamansız gəldiyinin ve qarşısındakı insanın onun qeder dinc və qayğısız olmadığıнын fərfinə varır. Qalxır getmək istəyir.

Aygün: Yaxşı gedim, səhər-səhər siz də özünüze gəlin. Yuxuluya oxşayırsan.

Şahnaz gülümsəyir “oxşayırsanda sözdür”

Aygün narazı baxışlarla sağollaşib qapıdan çıxır. Nərgiz Gülnarın otağından gəlir.

Nərgiz: Az-maz yedi. Dərmanını da verdım. Bu qonşun da bir aləmdir.

Şahnaz: He, daha demə. Namaz qılır. Amma hər kəsin dalınca da danışmağından qalmır. Ona görə ətrafında hamı cadu ilə məşquldur. Biri ilə sözü çəp düşsün həmin dəqiqə o insanı cadugar elan edir. Utanmadan. Bilməm qurd yağımış, bilməm nə imiş, gətirib evinə yaxıbmış. Off ... belə xasiyyəti zəhlə tökəndir. Anlamaq çətindir bu insanın əqidəsini.

Nərgiz: Belələridir də dinin adını ləkələyir. İnsanlar belə birini görünə islamdan uzaqlaşır.

Şahnaz yenə noutbukunu dizlərinin üstünə alıb divanda oturur. Nərgiz isə süfrəni toplayır.

Şahnaz: Nərgiz, sən də mənim ucbatımdan evinə gedə bilmirsən. Bizə baxma sən. Eməlli-başlı yemək hazırla. Onsuzda axşam hər kəs bura gələcək. Bir sey yesinlər.

Nərgiz: Hə, hazırlayacam. Gülnar üçün də ayrıca bişirəcəm.

Şahnaz: Bu gün Gülnarın ibtidai sinif müəlliməsi gələcək, dünəndən telefonla xəbər edib. En az mənim qədər o da Gülnar üçün əndişəlidir. Çox xeyirxah, imanlı qadındır. Övladı olmadı, ailəsi dağıldı. Həyat yoldaşı evi də əlindən aldı. Hələ də həyata qarşı başı dik durur. Gülnarı da hədsiz çox sevir, öz balası kimi. Hələ mənəvi qızlığa da götürüb.

Nərgiz: Nə vaxt gələcək?

Şahnaz: Saat 3 üçün gələcək.

Nərgiz: Hə, bir də dünəndən yenə Gülnarın əl telefonu susmaq bilmir. Səsini də azaltmışam. Sənin qorxundan açma da bilmirəm. Orxandır.

Şahnaz: Eh, indi diqqətimi ona ayıra bilmərəm. Gülnara da deib ürəyin üzmə. Bir də zəng etsə de ki, yaxşılaşır, tam sağalıb ayağa qalxdığında özü zəng edər sənə. Vəssalam, artık heç nə.

Nərgiz:(Ağzını büzərək) yaxşı.

Bir neçə saat keçir. Yenə qapının zil səsi eşidilir. Nərgiz qapını açır, gələn Gülnarın müəlliməsidir.

Nərgiz: Xoş gəlmisiniz. Mən Gülnarın xalasıyam, keçin içəri.

Zöhrə müəllimə: Lap yaxşı, şad oldum. Necəsiniz?

Nərgiz: Vallah necəliyimi unutmuşam.

Zöhrə müəllimə: İnşallah sıxıntımız tezliklə keçəcək. Şahnaz xanım evdə yoxdur?

Nərgiz: Evdədir, Gülnarın otağında, gəlin ora keçək (deyərək əli ilə Gülnarın otağını göstərir və o otağa gedirlər)

Gülnar müəlliməsini görünəcə qəhərlənir. Əlini çarpayıya söykəyib yataqdan qalxmaq istəsə də taqeti çatmır.

Zöhrə müəllimə: Qalxma, qalxma mənəm ədəbli qızım (deyir və əyilib Gülnarın alnından öpür.)

Şahnaz: Xoş gəlmisiniz. Buyurun oturun (kənarda qoyulmuş stulu götürüb Gülnarın çarpayısına yaxın qoyur.) Necəsiniz, işləriniz necədir?

Zöhrə müəllimə: Şükür, hər şey yolundadır. Siz necəsiniz?

Şahnaz: Yaxı olmaq üçün xəstəliklə vuruşuram. (Gülümsəyir) Gülnarı İrana aparmaq istəyirəm. Tehrandada bir həkim ünvanı tapmışıq.

Zöhrə müəllimə: Nə zaman getməyi düşünürsünüz?

Şahnaz: Ən yaxın günə bilet aldıracam. Vaxt itirmək istəmirəm.

Zöhrə müəllimə: Gedin, yolunuz uğurlu olsun. Mən tezliklə Gülnarın sağalacağına inanıram. Bu da bir imtahandır. Həyat enişli, yoxuşludur. Şad günə sevindiyyə kimi gərək çətin günə də tab gətirməyi bacarasan.

Şahnaz: Elə mən də bunu deyirəm. Ümidsiz olma.

Zöhrə müəllimə: (üzünü Gülnara tutaraq) Qızım, hər şey yaxşı olacaq. Buna inan. İçindəki Allah sevgisinə sarıl. (deyib sonra çantasından bir kitab çıxarıb Şahnaza verir.) Şahnaz xanım, bu kitabı sizə gətirmişəm. Analıq məsuliyyəti gözəl ifadə edən kitabdır. Çox istəyirəm bu durumda sıxıldığınızda bu kitabı oxuyasınız.

Şahnaz kitabı alıb təşəkkür edir. Nərgiz otağa gələrək Şahnaza “ Fərid gəldi, sənənlə danışmaq istəyir” deyir. Şahnaz otaqdan çıxır.

Fərid ortalıqda gəzişir. Şahnaz gələrək “ hə Fərid nə xəbər?”

Fərid: Xala torpaq işi həll oldu. On doqquz min manat. Al. (pulu xalasına uzadır)

Şahnaz: Bu puldan götür, ən yaxın zamana bilet işini də həll et. Yubanmanın anlamı yoxdur. Hekime buradakı nəticələri yollamaqdansa canlı özünü aparaq. (sonra Nərgizə səslənərək yanına çağırır, evin ehtiyat açarları ilə sənədlərini servanın sürməsindən götürüb ona verir)

Bunları götür. İnşallah ehtiyac olmayacaq. Amma lazım olarsa xəbər edəcəm, satıb yollayarsan.

Orada da çarə olmasa bura qayıtmayacam. Almanyaya aparacam. (Hər ikisinin gözləri dolur)

Nərgiz bir söz demədən otaqdan çıxır.

İKİNCİ HİSSƏ

Tehran

Təyyarədən enib, ağır addımlarla Şahnaz və Fərid Gülnarın qollarından yapışıb aramla gətirirlər.

Şahnaz: Bəs onları necə tanıyacağımız?

Fərid: Tanyarıq, olmaz telefonları var zəng edərim. (Gülnara “yorulduysa bu oturmaqda bir az oturaq”)

Gülnar: (Təqətsiz səslə)Yox, gedək.

Birlikdə endikləri sərnəşinlər bir-bir hava limanını tərk edir. Aram addımlarla çıxışa vardıklarında tək-tük insan qalmışdı. Pillekənlərin yanında az belə bükük, kəndçi geyimində, 65 yaşlarında bir kişi onlara tərəf yaxınlaşır. Kişinin qırıq-qırıq üzündə gözləri illərdi görmədiyi əzizlərini görmüş kimi sevinclə parıldayır. Fərid Gülnarın qolunu xalasına uzadıb bir neçə addım önə keçərək kişiye tərəf yaxınlaşır.

Fərid: Alışan dayı sizsiniz? (kişi həm təbəssüm həm də qəhərlənərək “hə” deyib əlini ona uzadıb qucaqlayır)

Alışan: (Üzünü Şahnazla Gülnara çevirib) Xoş gəlmisiniz. (Bir az kənarda dayanan oğluna)

A gədə iti ol, qardaşının yükün al əlindən.

Fərid yaşlarında olan bu oğlan cəld Fəridə yaxınlaşır, salamlayıb çantasını əlindən alır. Şahnaza tərəf çevrilib başilə səs çıxarmadan salamlayır.

Alışan: Di tez olun, qızım yorğundur gedək.

Birlikdə maşına əyləşirlər. Yol boyu kişi sanki onları illərdi tanıyılmış və görmürmüş kimi hər kəsi xəbər alır, sevincindən gözləri gülür. Bir yandan da Gülnara baxıb arada köks ötürür. Gülnar isə yorğunluqdan və təqətsizlikdən başını anasının çiyinə söykəyib gözləri yumulu danışmaları dinləyir.

Alışan: Əqil arayıb deyəndən evdə bayram elədik. Bütün uşaqlarım bizdədir. Sizi gözləyirlər.

Şahnaz: Bağışlayın, sizə də zəhmət verdik bu gece vaxtı.(sonra Fəridin qulağına pıçıldayır, “Əqil kimdir, “ Fərid “ Aqıl dostumun dayısıdır. “

Alişan: Bay, Bay o nə sözdür, fəvvalərimiz gəlir, heç zəhmət olarmı. Yazıq nənəm sizləri deyə- deyə öldü. Əqili sağ olsun gəldi bizi tapdı. Çox həsrət çəkirdik. Səhər qızımızı ən yaxşı doxturarımıza apararıq. Bızım doxtorlar yaxşı bilir. Əqil də gəldi, qaraciyəri azarramışdı. Getdik, turp kimi oldu, maşallah. Bayaq telefon elədi, dedim elə səndə gəl. Yaxında yenə gəlməli idi.

Maşın ensiz küçədən keçərək bir mərtəbəli yarımçıq tikilmiş evlərin arası ilə irəliləyib suvağsız, kərpic hörgülü evin qarşısında dayandı.

Alişan: Hə vardux. A gədə, iti ol, düş köməy elə.

Kiçik dəmir qapını aralayıb içəri girdilər. Gecə saat 4 olardı. Yarı təmirli - yarı təmirsiz dar həyətdən evə keçdilər. Həqiqətən də ev oğul - qızla dolu idi. Alişan kişinin dörd qızı, üç oğlu var idi, ailələri ilə toplanıb onları gözləyirdilər. Qapının kəndarında da Alişanın həyat yoldaşı. Hər biri onlarla elə görüşürdü, sanki illərdir onları tanıyırlarmış. Bir geniş otaqlı, kiçik mətbəxli ev idi. Ev bomboş görünürdü. Xalı-xalça ilə döşənmişdi. Divarlara söykənmiş kürəklilər otağın dörd tərəfinə düzülmüşdü. Bir tərəfdə isə divan var idi. Kişi divanı göstərib dedi.” Bax bunu sizin üçün indi bir oğlumun evindən gətirdim. Bilirəm siz yerdə oturmağı sevmirsiniz.” Kişilər bir tərəfdən qadınlar isə bir tərəfdən sıra ilə xalçanın üzərində bardaş qurub oturub, onlara baxırdılar. Kiçik gəlin çay süzüb hər kəsin önünə birini qoydu. Baş tərəfdə bir də televizor var idi. “Sizə görə uşaqlar anten bağladı. Sizin kanalları da göstərəcək. Darıxmayasınız deyə.” Əllərindən gələni edirdilər, tək onları məmnun etsinlər. Hər kəs bayram əhval-ruhiyyəsində başlarına toplanmışdı. Qızın xəstə olduğunu sevincdən görmürdülər sanki. Xoş-beşdən sonra Gülnarın sabah hansı xəstəxanaya gedəcəyini soruşdular. Xəstəxana ünvanını, həkimin ad soyadını aldılar və öz aralarında sabah edəcəkləri hərəkəti planlaşdırdılar. Kimisi fars dilində hansısa xəstəxana, kimisi isə ünvanı dəqiqləsdirmək üçün dost- tanış aradı. Fərid çox desə də” sabah bizi həmin xəstəxanaya bir də o xəstəxanaya ən yaxın otele aparın gerisi bizlikdir” olmadı. Sonra hər kəs dağıldı evinə, bir tək evin qadını Fərah qaldı. Bir otaqlı evdə dörd döşək gətirib yan yana saldı. İki – üç saat yatmışdılar ki, qapının bərk takkılına oyandılar. Qapıda Alişan kişi var idi. Gecə yatarkən

Fərəh ərinin və oğullarının usta olaraq ev təmir etdiklərindən danışmışdı. Kişi maşından enib Fəridi Yanına çağırırdı.

Alişan: Bala bu pulu al, yenə tapıb gətirəcəm. (qanı qara şəkildə) gecə uşaqlar öyrəndi. Siz gedəcəyiniz xəstəxana çox bahadı.

Fərid: İki əlilə kişinin ovcunu bağlayıb, sağ ol dayı, üstümüzdə pul var, olmasa alardm, minnətdaram.

Alişan: Yaxşı eləmədin.(başını bulayır) O zaman men işə gedirəm. İndi Böyük qızım gəlir. Oğlumla onlar sizi götürəcəm. Telefonlada danışacam.Xub. (deyib gedir. Bu “xub” kəlməsinin səslənişində sualda var idi, təsdiqdə)

Az sonra orta boylu, dolu, 40 yaşlarında çadraya bürünmüş bir qadın gəldi. Şahnazı qucaqlayıb görüşdü. Bu Alişan kişinin qızı Fatma idi.

Fatma: Gecə dədəm deyəndə gələ bilmədim. Oğlum xəstəydi, Üzürlü sayın. Dedim dədəm inciyəcək. Səhərdən durub qaçdım. (Gülümsəyir)

Fərəh: Bu nədir tələm- tələsik, keçin içəri səhər yeməyi yeyib sonra getsinlər.

Şahnaz: Gülnar ac getməlidir. Həkim belə deyib. Biz də orada bir şey yeyərik. Yubanmayaq.

(deyib bu canfəşanlıqların qarşısında mahcub qalmışdı.. Durmadan minnətdarlığını bildirirdi. Gülnarı maşına oturdub yola düşdülər. Fərəhdə “xeyir xəbərlə gəlin “deyib əlindəki bir cam suyu dallarıya tökdü. Sonra eve kecdi.)

Fərəh evdə ortalığı toplayaraq öz- özünə deyir.

Fərəh: Bu gəlinə mərfət öyrədə bilmədim də. Zalımın qızının elə bil canına isti keçmir. Günorta oldu hələdə gəlib çıxmadı. Abırsız. Gecədə kişinin dediyin eşitmədi, qanmaz.

Ele bu vaxt həyət qapısı aralandı. Başı yaylıqlı, 25 yaşlarında, arıq, uzun bir gəlin əlindən tutduğu 5 yaşlı oğluyla içəri girdi.

Gəlin: Səhərin aydın.

Fərəh: (ağzını yana tutaraq, qaş- qabaqlı)Aydinlığa çıxasan.

Gəlin: Qonaqların hanı?

Fərəh: Getdilər doxtora. QIZI bərk xəstədir. Səndə heç qanacağ qalmayıb. Gecə Alişanı saymadın. Hamınız toplaşın dedi. Nə ərin nə sən gəlmədiniz. Oğlum da özünə bənzətdin.

Gəlin: Hə gəlmədik. Senin oğulların bura topladı. Birinə deyə bilməzdin get Rzanın kekin kes, sonra gəl. Rzanın qulağı qapıdaydı.

Fərəh: (yumşalmış halda) Sən də qurtdusan ee. (gülümsəyir) Famillərin gəldiyin eşidib hərə bir iş gördü. Yoxsa Rza

yadımızdan çıxar heç. (Arvad uşağı qucaqlayıb öpür. Nənən kekinə qurban. Neçə yaşın oldu?)

Gəlin evin işinə kömək etməyə başlayır.

Gəlin: Qızın azarı nəyiymiş?

Fərəh: Yazıq əriyib, anasıda ondan betər. İndi getsinlər görək doxtor nə deyəcək.

Gəlin: Nə bişirək?

Fərəh: Zirincli aş. Çox eləyin. Axşama familləri görməyə eşidən gələcək.

Axşam yaxınlaşır. Yaxın evlərdə oturan bütün türk ailələr, qadınlar bu evə toplaşır. Xalçanın üzərində sıra ilə oturub söhbətləşirlər. Biri “Famillər nə vaxt gələcək” soruşur.

Fərəh: Alişan indi qıznan danışdı. Deyir “dədə gəlirik, yoldayığ.” Qızı xəstəxanaya yatırıblar. Doxdorda deyib sağalandı.

Maşın səsi eşidilir. Həyət qapısından Şahnaz, Fərid bir də Alişanın oğlu ilə qızı gəlirlər. Hər kəslə görüşüb otururlar.

Alişan: Şükür Allaha, doxtor yaxşı deyib. İnşallah buradan gülə-gülə qayıdarsınız.

Şahnazın üzü, gözü sevinclə, təbəssümlə parıldayır.

Şahnaz: İnşallah, dayı inşallah. Heç inana bilmirəm. Bu qədər əzab çəkdim. Sən demə ciddi bir şey deyilmiş. Amma düzgün müalicə olmadıqca ağırlaşdı.

Fərəh: Nəyiymiş dərdi?

Şahnaz: Uşağikən qanına mikrob düşmüşdü. Uzun illər müalicə etdirdik. Tam sağaldı. Sən demə müəyyən yaşda yenidən baş qaldıra bilirmiş. Bu dəfə boğaz yoluna ilişib, zəhrimar.

Böyüyüb. Bizdə ayırd edə bilmədilər. Vaxt uzandıqca uşağın gücü tükənirdi. Fəridin telefonu durmadan zəng calır. O da hər zəng edənə şad xəbəri sevinclə deyir.

Şahnaz: Hamımız bir ilə yaxındır pərişan olduq. Bütün ailəmiz.(Fəridi göstərir) Bacımın oğludur. Anası yazıq aylardır ev-eşiyini atıb bizimlə qalırdı.

Nəyisə ki, kabusumuz bitir. İnanırdım, həm də çox inanırdım. Ən ağır durumunda həkimlər susduğunda da inamım itmədi.
Alişan: Qızım, gözün aydın. İnşallah tamam sağalacaq. Ana – bala Allah sızı ayırmasın.
Fərəh: Bütün gün ac-susuz qalmısınız. Di durun yeməyə.

Gəlinlər xalçanın üstündə süfrə saldı, hər kəs ətrafında oturdu. Yemək bitdikdən sonra gəlinlər hərənin qarşısına bir boşqab bir də bıçaq qoydular. Bir gəlin isə əlində bir sini meyvə gətirib hərənin qabağına bir neçəsini qoydu. Bu ortam çox huzur vericiydi. Durumlarından o qədər məmnun görünürdülərki. Beş yaşlı evin kiçik nəvəsi isə ortalığı danışıqları ilə şənləndirirdi. Uşaq gəlib Şahnazın yanında oturdu. Əli ilə Şahnazı sığalladı. Şahnaz uşağı qucağına alıb üzündən öpdü. Nənəsi “ Rza, bir şeir de eşidək, nənə qurban” Uşaq Azərbaycan dilində bir şeir dedi.

Fərəh: Xalası, Rza məsçiddə dərsə gedir.

Şahnaz uşağın gözlərinin görmədiyini davranışlarından anladı. Qucaqlayıb bir daha öpdü. Alişan “ Rza sən kimsən?” soruşur, Rza “ Mən azeri deyiləm, mən farsı deyiləm, mən türkəm” uşağın bu sözlərinə hər kəs gülüşdü. Şahnazla Fərid “bir şey anlamadıq” deyən baxışlarla Alişana tərəf cavab gözləyən sual dolu baxışlarını dikdilər.

Alişan: Burada bir tayfa var, fars köklü. Adına “azerilər” deyilir. Burdakılar yeritmək istəyir ki, güya biz o tayfadan dönməyik. Biz isə körpələrimizə bu yaşdan kim olduqların qandırırıq. Amma sizi bu tora salıblar. Hər kəs bir azeri deyib düşür dalına. Balam sən hara, azeri hara. Sən türk milləti sən.

Şahnazla Fərid ilk duyduqları bu fikirlərin qarşısında çaş-baş qalırlar.

Alişan: Biz heç bir dəyərlərimizi itirmirik. Dinlədiyimiz musiqidən tutmuş bişirdiyimiz yeməyədək özümüzük. Əqilin nənəsi mənim xalam idi. Yazıq anam bacı deyə-deyə öldü. Bəzən görürdüm ki evdə oturub bir küncdə ağlayır, bağırm dağlanırdı. əlimə alırdım orağı güya ot biçirəm. Gedirdim lap serhəddə. Gözləyirdim, bir qaraltı görən kimi xəbər alırdım. Xalamın yaşadığı kəndi, xalamın adın soraxlayırdım. Bir dəfə əsgər yuxarıdan əlində avtomat dedi” dayı, çəkil kənara, sevin ki mən gördüm, saldat görərsə vuracaq.” Kor, peşiman dönürdüm. Sağ olsun Əqili gəlib bizi tapdı. İndi, bala, siz mənim xalam qədər dəyərlisiniz mənim üçün, ailəm üçün. Biz də

kənddə dolana bilmirdik. Bir neçə il olar ki Tehrana gəlmişik. Bir təhər dolanırıq. Burda da bir birimizi itirib axtarıq. Hər sevincli, kədərli günlərimizdə bax belə (əlilə gələn insanları göstərib) toplaşırıq, bir oluruq. Kəndimizə tez-tez gedirik. Ev-eşiyimiz orada durur. Bizim kənd Arazın lap qrağındadır.

Şahnazla Fərid maraqla Alişani dinləyirlər. Gələn tanışlar isə yavaş – yavaş ayağa qalxıb, sağollaşıb dağılışırlar.

Bir həftə ötür. Gülnar xəstəxanadan evə buraxılıb. Şahnazgil artıq Bakıya dönür. Yenə Alişanın bir otaqlı evi oğul uşaqla doludur.

Şahnaz: Hər şey üçün sizə sonsuz minnətdarıq. İnşallah bir gün hər birinizi Bakıya gözləyirik. Gəlsəniz çox sevinəcəyik.

Fərəh: Yazıq xalam oğlu elə hey deyir, bir gəlin. Yaxında gələcəyik.

Alişan: Hə, hə gələcəyik. Qoy bir uşaqlar evi currasın, bitirsin mütləq gələcəyik.

Fərəh elindəki bir bağlamanı Şahnaza verir və deyir “ Bu da məni payım.”

Şahnaz dönə- dönə minnətdarlığını bildirərək sağollaşır, sevinclə qızının qolundan yapışır və qapıdan çıxırlar. Fərid öndə gedərək çantanı maşına qoyur. Şahnaz qızının qulağına pıçıltı ilə “ xəstəlik bizdən qorxdu. Ana- bala bir olub qovduq onu” deyərkən Gülnarın solğun çöhrəsində bir ildir görmədiyi gülüşü görür. Arxada isə onlara əl sallayan bir dəstə doğma insan buraxaraq geri dönürlər.